

זיכרון מזהר
שיחות הר"ן

שיחה כז

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

בעבודת ה' צריך להיות זריז ומתון

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

שיחות הר"ן סימן בז

מונה על פי דפוס ראשון שנת תקעה שהדפוס מוהרנ"ת בסוף ספורי מעשיות בשם ליקוטי מוהר"ן

אעפ"י שהאדם צריך להיות זריז גדול מאד מאד בעבודת ה' להזדרז מאד בכל עת ובכל שעה לעשות הרבה בעבודת ה'. כי עיקר הוא העשיה, ללמוד הרבה ולעשות מצוות הרבה ולהתפלל ולהתחנן הרבה לשפוך לבו לפניו ית'. וכיוצא בזה שאר ענייני עבודת ה'. אעפ"כ. אל יתחי נבחר. כשאתה רואה בספרים קדושים. ענייני עבודת הרבה. אל יתבחר מפני זה לאמר מתי אוכל לקיים אחת מהנה מכל הענינים הללו. מכ"ש כולם. כי צריך לבל יחי מבוחר לחטוף הכל בבת אחת. רק לילך בנחת בהדרגה מעט מעט. ולא שיחא מבוחר ומבולבל שרוצה לקיים ולחטוף הכל בבת אחת. ומחמת זה נתבלבל לגמרי. כמו שיש בשרפה ח"ו שמחמת הבהלה חוטפין מה שאין צריכין רק צריך לנהוג בהדרגה בנחת מעט מעט. ואם לפעמים אין האדם יכול לעשות כלל בעבודת ה'. מה לעשות. אונם רחמנא פטרי. וירגיל עצמו לכסוף ולהתגעגע ולהשתוקק תמיד אליו ית'. כי השתוקקות והביסופין בעצמם הם דברים גדולים מאד. ורחמנא לבא בעי. ויש בענין זה כמה שיחות וסיפורים יפים ששמענו. שהם עצות גדולות טובות מאד. להרגיל עצמו בעבודתו ית'. אך א"א לבאר דברים אלו בכתב היטב. וחמשכיל החפץ באמת יבין קצת:

^א משך הנחל, ותורת נצח, ואבן שתיה, ויס החכמה - תהי

^ב משך הנחל ותורת נצח, ויס החכמה - תהי נבחר

בעבודת ה' צריך להיות זריז ומתון

שיחות הר"ן אות בז

מקום זמן אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

כוונת רבנו כאן לזרז כל אחד לעסוק הרבה בכל יום בעבודת ה' מאידך שלא להרוס והתלהבות יותר מדאי לקבל על עצמו יותר עבודה ממה שיש בכוחו לקיים כי זו עצת היצר הרע, להסיתו בתבערת הלב יותר מדאי כדי להפילו אח"כ גם ממה שכן יש בכוחו לקיים.

שיחות

אין

לקוטי הלכות

ח"מ פקדון הלכה ד' אות י' – ואלו שני התקונים צריך גם כל אדם לזהר בהם מאד מאד. כי צריך האדם לזהר מאד בכל יום ויום לצאת חובת היום בכל מה דאפשר, כי צריך לידע שכל ימיו מנויים וספורים, ויצטרף לתן דין וחשבון מכל יום ומכל שעה, ואין לו בעולמו כי אם אותו היום, שזהו בחינת מצות ספירה כנ"ל, על כן בודאי הוא צריך להיות זריז גדול בכל יום ויום להתחזק בעבודתו יתברך בכל אשר תמצא ידו לעשות בכוזו. אף אף על פי כן צריכין להמתין הרבה עד שיזכה שתהיה עבודתו בשלמות כראוי, בבחינת הקא לטהר מסייעין לו אומרים לו המתן (יומא לט.), כמוכא בהתורה 'קרא את יהושע' (סימן ו), שזהו בחינת כתר כמו שמבאר שם, עין שם. וענין זה אי אפשר לבאר היטב בכתב, ויש בזה שיחות קדושות הרבה ששמענו ונהנו מפיו הקדוש ומעט מהם מבארים באיזה מקומות (עין חיי מוה"ר"ן סימנים תל תלה) ועין בסוף הספרי מעשיות (שיחות הר"ן סימן כז) המתחיל: אף על פי שהאדם צריך להיות זריז וכו', עין שם. וזה בחינת לא עליך המלאכה לגמר ולא אתה בן חורין להבטל ממנה (אבות ב, טז).

קושיות

- א. כי עקר הוא העשייה – צ"ע מה מתכוון למעט? הרי לא מדבר ממדרש ששייך לומר לא המדרש עקר אלא המעשה.
- ב. כמו שיש בשרפה חס ושלום, שמחמת הבהלה חוטפין – צ"ע מה הראייה משריפה הרי שם אם לא ירוץ מהר להציל לא יהיה מה להציל, ואילו בעבודת ה' אמר לעיל לילך בנחת בהדרגה מעט מעט.
- ג. כמו שיש בשרפה חס ושלום, שמחמת הבהלה חוטפין מה שאין צריכין – צ"ע כי זה משל למה שאמר לפני כן שלא יבהל לקבל על עצמו לעשות יותר ממה שיכול. וא"כ מה הדמיון בין המשל לנמשל הרי במשל חוטף מה שלא צריך כלל, ואילו בנמשל רק חוטף יותר מדאי.
- ד. כשאנו יכול לעבוד את ה' אזי יהיה נכסף ומשתוקק לעבוד – צ"ע כי התפילה ותחנונים הם גם עבודת ה' כמבואר לפני כן, והכוונה שמתפלל שיזכה לבוא לעשייה שהיא העקר, א"כ מדוע כשאנו יכול לעבוד אזי העצה שרק ישתוקק, מה הקושי לומר עזור לי לבא לעשייה? וא"כ מה החילוק בין תפילה שנחשבת עבוד לתפילה שלא נחשבת לעבודה אלא רק השתוקקות.
- ה. אונס רחמנא פטריה – לשון פטור משמע שבלא אונס היה חייב לעשות ואם לא עשה נענש, וצ"ע האם נענשים על עצלות בעבודת ה' או רק מפסידים שכר? ואמנם על ביטול תורה נענשים ביסורים (ברכות ה.)/ אבל רבנו דיבר על כל עבודת ה' דהיינו מצות ותפילה האם יש על ביטול עבודה עונש. במנחות מא. מבואר דבשעת ריתחא נענשים על שלא חייב עצמו במצווה כגון ללבוש בגד בעל ד' כנפות להתחייב בציצית/ו. ותפילה עיקר על קיום התורה והיא חלק מהלימוד, וא"כ בשלא מתפלל ולא לומד נענש על ביטול תורה.

¹ יח חשון תשפ"ו ירושלים

² ברכות דף ה. – אמר רבא, ואיתימא רב חסדא: אם רואה אדם שישורין באין עליו – יפשפש במעשיו, שנאמר: "נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה'". פשפש ולא מצא – יתלה בביטול תורה, שנאמר: "אשרי הגבר אשר תיסרנו יח ומתורתך תלמדנו".

³ וראה ראש דוד לחיד"א פרדת משפטים שמדייק לשונו של ירמיה שאמר "בעת אפר" שהכוונה כמו ציצית שאע"פ שהיא מצוות עשה נענשים על ביטולה בעידנא דריתחא, הכי נמי על צדקה לעני שאינו הגון.

עד כאן ההקדמה

✱

שיחה בז

אף-על-פי שהאדם צריך להיות זריז גדול מאוד בעבודת ה', להזדרז מאוד בכל-עת ובכל-שעה לעשות הרבה בעבודת ה', פי עקר הוא העשייה, כנ"ל גם בשיחה יט/ו ללמוד הרבה^א ולעשות מצות הרבה, ולהתפלל ולהתחנן הרבה, לשפך לבו לפניו יתברך וכיוצא בזה שאר עניני עבודת ה'. וינצל את הזמן שעדיין הוא בכוחו^ב ועדיין לא טרוד לחתן את ילדיו אף-על-פי-כן אל תהיה נבהל^ט פשאתה ראה בספרים קדושים עניני עבודות הרבה, אל תבהל מפני-זה לאמור: מתי אוכל לקיים אחת מהנה^י דהיינו אחת מכולם, מפל הענינים הללו, מפל-שפן כלם. פי צריך לבל יהיה מבהל לחטוף הכל בבת אחת, כי אע"פ שהרצון הזה נובע מכסופין נפלאים לעשות רצון ה' ית', היא עצת היצה"ר שמסית לקבל על עצמו לעשות מיד יותר מכוחו, כדי להפילו בהמשך, על כן העצה היא רק לילך בנחת בהדרגה מעט מעט^{יא} גם לא מעט מדאי אלא כפי כוחו לקיים כל יום לאורך זמן, ולא שיהא מבהל^{יב} ומבלבל, שרוצה מרוב תבערת לבו לעשות רצון קונו לקיים ולחטוף הכל בבת אחת ומחמת זה שבא למעשה נתבלבל לגמרי, כמו שיש בשרפה חס ושלום, שמחמת הבהלה חוטפין מה שאין צריכין. רק צריך לנהוג בהדרגה בנחת מעט מעט^{יג}.

^א שיחות הר"ן אות יט – ואמר: נכספתי מאד להמשיך את העולם אל עשייה שיהיה חיוב אצל כל אחד ואחד ללמוד כך וכך בכל יום ולא יעבר וכיוצא. וכל עקר מגמתו וחפצו היה תמיד רק לעבודות ועשיות של קדושה בלי שום חכמות כלל, רק שנעסק תמיד בעשיות של קדושה בפשיטות דהיינו להרבות בלמוד התורה ולעשות מצוות הרבה בכל יום ולהרבות בתפלה ותחנונים תמיד והכל בפשיטות בלי שום חכמות.

^ב ראה לעיל שיחות הר"ן אות עו – ופעם אחד חשב רבנו זכרוננו לברכה מה שהאדם צריך ללמוד בכל יום עד שאין היום מספיק. דהיינו לגמר בכל שנה ש"ס עם הר"ף והרא"ש, וארבעה שולחן ערוך הגדולים, וכל המדרשים כולם, וכל ספרי הזהר ותקונים וזהר חדש, וכל ספרי קבלה מהאר"י זכרוננו לברכה (קנה). גם צריכין ללמוד איזה שעור ביום בקצת עיון. ועוד חשב הרבה דברים. גם צריכין לומר תהלים בכל יום, ותחנונים ובקשות הרבה הרבה. ואז ספר הרבה מענין זה שצריכין ללמוד במהירות גדול ובזריזות ולבלי לבלבל דעתו בדקדוקים הרבה מענין לענין. והדברים הללו הם בדוקים ומנוסים: גם לא היה מצוה לחזור תכף על למודו רק רצונו תמיד היה ללמוד הספר או הפוסק שלומד כסדר מראשו לסופו בזריזות, ואחר כך יתחיל פעם שני ויגמר אותו כולו. וכן פעם אחר פעם:

^ג ראה שיש"ק ח"ב אות מג – רבנו זכרוננו לברכה אמר: "בשהאדם בריא וחזק הרי הוא צריך רק לעשות ולעשות ולעשות ונתורה ועבודה, ובעת שנחלה חס ושלום צריך הוא לעזוב את עבודת נסירת הברזל", כלומר, את העבודות הקשות שצריך לעשות בעבודת השם יתברך, ולעשות כפי יכולתו. "אז א מענטש איז געזונט דארף ער טאהן און טאהן און טאהן, איז ער קרנק דארף ער אונעק לאזן דעם שערין איין". נסירת הברזל היתה כנ"ל לעבודה קשה ומפרכת.

^ד שיחות הר"ן עו הנ"ל – גם אמר לבל יהיה נבהל מזה שהזהיר שצריכין ללמוד כל כך בכל יום, כי גם אם אינו זוכה ללמוד כל כך, אף על פי כן הוא יכול להיות איש כשר באמת. וגם כבר ספר מזה שיכולין להיות איש כשר אפילו אם אינו יכול ללמוד כלל ואפלו צדיק יכולין להיות אף על פי שאינו למד כלל (קנו), רק בעל השגה אין יכולין להיות כי אם כשהוא למד בגמרא פרוש רש"י ותוספות. אבל איש כשר וצדיק גמור יכולין לזכות אפלו מי שהוא איש פשוט לגמרי, ולא עליך המלאכה לגמר ואי אתה בן חורין להבטל ממנה' (אבות ב טז):

^ה אחת מהנה מכל הענינים – צ"ע לכאורה תיבת מהנה מיותרת.

^א שיר השירים רבה ה' יט – (שיח"ש ה יא) רבי יוחנן דצפרין פתר קרא בתולדות של עפר, מי שהוא טפש מהו אומר מי יכול לקצות את זה, מי שהוא פקח מהו אומר, הריני קוצה שתי משפלות ביום ושתי משפלות בלילה ולמחר בן, עד שאני קוצה את כלה. כך מי שהוא טפש אומר מי הוא יכול ללמד כל התורה, נזיקין שלשים פרקים, כלים שלשים פרקים. והחכם אומר הריני לומד שתי הלכות היום ושתיים למחר עד שאני לומדה כלה. אומר רבי ינאי (משלי כד, ז): ראמות לאויל חכמות, לכבר נקוב שתלוי באויר של בית, הטפש אומר מי יכול להוריד לזה, והפקח אומר ולא אחר תלאו, אלא הריני מביא שני קנים ומחברן זה עם זה עד שאני מורידו. כך הטפש אומר מי יכול ללמוד התורה שבלב רבי, והפקח אומר והוא לא מאחר למדה, הריני לומד היום שתי הלכות ושתיים למחר, עד שאני לומד התורה של חכם זה.

^ב חיי מוהר"ן אות שפח – שמענו מפיו הקדוש כמה פעמים שצריכין לילך עם אותם התורות, דהיינו לילך איזה זמן עם זאת התורה. וכל העבודות שלו מבקר עד ערב יהיו עם הלוק של אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההוא. ואחר-כך ילך איזה זמן עם תורה ממאמר אחר, וכן יתנהג תמיד, עד אשר יעבר וילך עם כל התורות שאמר, והשם יתברך יעזר לזה. והעקר לבל יהיה מבהל ומבלבל שלא ירצה לחטף הכל בבת אחת, ורק צריך להתנהג בנחת בהדרגה מעט מעט וכו', ועל-ידי-זה יוכל לזכות למה שיוצא ע"י שיוצא לקיים הכל:

^ג ראה שיחות הר"ן עם ביאור נועם שיחות ושם בנספח לשיחה בז ציטט מהרבה ספרים שמדברים מעניין זה.

וְאִם לַפְעָמִים אַע"פ שְׂרֻצָּה מֵאֵד לַעֲשׂוֹת אֵין הָאֶדָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּלל בְּעִבּוּדַת ה', מֵה הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת? עַל זֶה אָמְרוּ חו"ל/י"א **אַנְס רַחֲמָנָא פִּטְרָה** וְכִיּוֹן שְׂרֻצָּה וְנֶאֱנַס מַעֲלָה עֲלֵיו הַכְּתוּב כֹּאִילוּ עֲשֵׂא/ה^{טו}. וְיִתְכֵּן שִׁבְשֻׁעָה זֶה הַקֶּב"ה רֹצֵחַ דּוּקָא אֶת הַכְּסוּפִים שְׁלוֹ אוֹ אֶת צַעַר הַיְסוּרִים שִׁישׁ לוֹ/י"א, שְׁגָם הֵם עֲבוּדַת ה' כְּשִׁמְקַבְלִים בִּאֲהָבָה. **וְיִרְגִּיל עֲצָמוֹ לְכֶסֶף וּלְהַתְגַּעְגַּע וּלְהַשְׁתַּוְּקֶה תְּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרָה, פִּי הַהֲשְׁתַּוְּקוּת וְהַכְּסוּפִין בְּעִצְמָם** זֶה תְּמִיד אִפְשָׁר וְהֵם דְּבָרִים גְּדוּלִים מְאֹד/י"א, וּבִאֲהָבָה ה' וְכְסוּפִים גְּדוּלִים כֹּכֵל עַז וְתַעֲצוּמוֹת מְקִיִּים כֹּכֵל רֹגַע אֶת כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלֵה/י"א, **וְרַחֲמָנָא לִבָּא בְּעִי-הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רֹצֵחַ אֶת הַלֵּב/י"א**. רֹצֵחַ לּוֹמֵר שִׁישְׁמַח לַעֲת עֵתָה בְּמַעֲלַת הַכְּסוּפִים שְׁכִידוּע/י"א יֵשׁ בָּהֶם אִפִּילוּ מַעֲלָה עַל

^{י"ב} **ב"ק דף כח: - מִתְּנִי נִשְׁבְּרָה בְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְהוֹחֵלֶק אֶחָד בְּמִים אוֹ שְׁלֶקָה בְּחֶרְסִית - חֲיִיב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:** בְּמִתְּנִין - חֲיִיב, בְּאִינוּ מִתְּנִין - פִּטּוּר. גַּמ'..... אִיכָא דְאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא תִימָא בְּנִתְקַל בְּאֶבֶן וְנִשְׁוֹף בְּאֶבֶן הוּא דְמַחֲיִיב, אֲבָל נִתְקַל בְּקֶרֶקַע וְנִשְׁוֹף בְּאֶבֶן - פִּטּוּר; אֲלֵא אִפִּילוּ נִתְקַל בְּקֶרֶקַע וְנִשְׁוֹף בְּאֶבֶן - חֲיִיב. כְּמָאן - כְּרַבִּי נִתְּנָ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: בְּמִתְּנִין חֲיִיב וְכוּ'. הִיכִי דְמִי מִתְּנִין? אָמַר רַבָּה: בְּמִתְּנִין לְהוֹרִידָה לְמִטָּה מִכְּתִיפּוֹ. אָמַר לִיה אֲבִי: מִכָּלֵל דְּמַחֲיִיב רַבִּי מֵאִיר אִפִּילוּ נִפְשָׁרָה? אָמַר לִיה: אֵין, מַחֲיִיב הִיךְ רַבִּי מֵאִיר אִפִּילוּ אֲנִיָּה בִּידּוֹ. אֲמַאי אָנוּס הוּא, וְאָנוּס רַחֲמָנָא פִּטְרִיה - דְּכִתְיָב: **"וְלֹנְעָרָה לֹא תַעֲשֶׂה דְּבָר"**!

נִדְרִים דף כז: - גַּמ' הוּא גְבֵרָא דְאֶתְפִּיס וְכוּלָּתָא בְּבִי דִינָא, וְאָמַר: אִי לֹא אֶתְנִיָּא עַד תִּלְתִּין יוֹמִין, לִיפְטֹלֵן הֵנִי וְכוּלָּתָאִי. אִיתְנִיס וְלֹא אֶתָּא. אָמַר רַב הוֹנָא: בְּטִיל וְכוּלָּתָאִי. אָמַר לִיה רַבָּא: אָנוּס הוּא, וְאָנוּס רַחֲמָנָא פִּטְרִיה, דְּכִתְיָב: **"וְלֹנְעָרָה לֹא תַעֲשֶׂה דְּבָר"**.

^{טו} **כיון שהוא אנוס לכן הוא פטור מעשיית המצווה, אבל בלא אנוס הוא חייב וגם נענש, עכ"פ בעידנא דריתחא.**

^{טז} **קידושין דף מ: - מִחֻשְׁבָּה טוֹבָה מִצְרָפָה לְמַעֲשֶׂה, שְׁנָאֲמַר:** **"אִזְּנִי נִדְבָרוּ יִרְאִי ה' אִישׁ אֶל רַעְהוֹ וְיִקְשֶׁב ה' וְיִשְׁמַע וְיִכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹרֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ"**. מֵאִי: **"וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ"**? אָמַר רַב אֲסִי: אִפִּילוּ חֻשָּׁב אֲדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱנַס וְלֹא עֲשָׂאָה - מַעֲלָה עֲלֵיו הַכְּתוּב כֹּאִילוּ עֲשָׂאָה.

^{י"ז} **"ראה שיש"ק ח"ח אות שכו - הגיע פעם להרב בעל התניא אחד מהחסידים הנגידים והתאונן קשות על רב היסורים הפוקדים אותו זה כמה וכמה, אמר לו הרב בין דברי נחומיו לו: עד זמן הבעל שם טוב היה העולם מתנהג בדרך של למוד התורה שהיו גאונים גדולים בעולם, ומזמן הבעל שם טוב הנהיג הקדוש ברוך הוא את העולם בדרך של תפלה, ויש שעובדים את ה' בדרך למוד התורה ויש בדרך עבודת התפלה אולם יש כאלו שהשם יתברך אומר להם איני רוצה לא את התורה שלך ולא את התפלה שלך רק זאת שתקבל את היסורים הבאים עליך ועמד בהם באהבה."**

^{י"ח} **ראה שיחות הר"ן אות רס - פעם אחת דבר עמי והפליג במעלת ההשתוקקות והכסופין והגעגועים לדברים שבקדשה, אף על פי שאינו זוכה לעשותם, אף על פי כן ההשתוקקות והגעגועים בעצמן טובים מאד וכו'.** (וכמבאר בדברינו כמה פעמים). ואז הביא ראיה לזה מהדין המבאר בשלחן ערוך ארח חיים סימן ס"ב (שמי שהוא במקום שאינו נקי ואינו יכול לקרות קריאת שמע יתרחק בלבד). ופרשו שם, שהפריש הוא: שיתרחק בלבד שהוא צריך לקרות קריאת שמע ואינו יכול ויצטער על זה והוא מקבל שכר על זה עין שם. נמצא שההשתוקקות והגעגועים שמצטערים לעשות המצוה אף על פי שאינם יכולים לגמרה הם גם כן יקרים מאד ומקבלים שכר עליהם.

^{י"ט} **כמבואר בבאר מים חיים פרשת ואתחנן (ד' ד') ואתם הדבקים בה' - כי אדם האוהב את שמו יתברך בכל עז ותעצומות ולב ונפש, הוא מקיים את כל התורה כולה בכל רגע ורגע כל ימי חייו.** (ועיי' שמיא דוגמא לזה מבעל תאוות ממון וחזון לאדם המשתוקק לעשות רצון ה' ית' שנחשב לו כמו שמקיים את כל התורה כנ"ל) - כי רצונו וחפצו מאד מאד לקיים כל התורה וכל המצוות בכל רגע ורגע את הכל ביחד. והנה זה ודאי אל עליון ברוך הוא הרואה ללבב איך שהוא רוצה לקיים כל התורה והמצוה ביחד כל היום וכל הלילה. ונאנס מפני אנוס גדול מפני שחוק וזמן נתן להם בעת לכל דבר חפץ. הרי הוא מעלה עליו כאילו קיים אותה בכל פרטיה יומם ולילה. וכבר נודע אומרם ז"ל (קידושין מ'). חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

^כ **רחמנא לבא בעי -** ראה זוהר שלח סוף דף קס. אינון בני מהימנותא מאי קא אמרי, אם חפץ בנו יי ונתנה לנו. כיון דישתדל בר נש ברעותא דלכא לגבי קודשא בריך הוא, לא בעי מנן אלא לבא, ויסתמרון ההוא רשימא קדישא, דכתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

זוהר תרומה דף קסו: - רבי יצחק היה שכיח קמיה דרבי אלעזר, אמר ליה, ודאי רחימו דקודשא בריך הוא, דבר נש רחים ליה, לא אתער אלא מלבא, בגין דלכא איהו אתערותא לאתערא לגביה רחימו, (ורחמנא לבא בעי) אי הכי, אמאי כתיב בכל לבבך, ולבותר ובכל נפשך. דמשמע דתרין גוונין אינון, חד לבא, וחד נפשא, אי לבא הוא עקרא, מאי בעי נפשא. אמר ליה, ודאי לבא ונפשא תרין אינון, ואתאחדן לחד. דהא לבא ונפשא וממונא, כלוהו אתאחדן דא בדא, ולכא איהו עקרא ויסודא דכלא. והא דאתמר בכל לבבך, בתרין ליבן איהו, דאינהו תרין יצרין, חד יצרא טבא, וחד יצרא בישא, ותרין אלין כל חד וחד אקרי לב, דא אקרי לב טוב, ודא אקרי לב רע. ובגין כן איהו לבבך, דאינון תרין, יצר הטוב ויצר הרע.

זוהר חדש מדרש רות - מאן דיתבי בתעניתא, וישוי לביה ורעותיה, איהו מקריב קרבן שלם, דניחא ליה להקדוש ברוך הוא דמקריב קמיה תרביה ודמיה וגופיה, ומקריב קמיה אישא וריחא דפומיה, ולכא ורעותא אתקרי מזבח כפרה. ותרגום - מי שישב בתענית, וישוי לבו ורצונו, הוא מקריב קרבן שלם, שנות לו לקדוש ברוך הוא שמקריב לפניו חלבו ודמו וגופו, ומקריב לפניו האש וריחו של פיו. והלב והרצון נקראים מזבח כפרה.

קרבן אתפלג לכמה סטריין, לכמה חולקין. תענית דבר נש אתפלג לכמה סטריין, לכמה חולקין. והקדוש ברוך הוא לא נטל מבולא, אלא לבא ורעותא. ותרגום - הקרבן נחלק לכמה צדדים, לכמה חלקים. התענית של אדם נחלקת לכמה צדדים, לכמה חלקים. והקדוש ברוך הוא לא נטל מהכל אלא הלב והרצון.

סנהדרין דף קו: אמר רבי: ארבע מאה בעיי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר, (ולא איפשט להו חד). אמר רבא: רבותא למכעי בעיי בשני דרב יהודה כולי תנאי בגזיקין, ואנן קא מתנינן טובא בעוקצין וכי היה מטי רב יהודה "אשה שבוששת ירק בקדירה", ואמרי לה "ייתים שבבשן בטרפיהן טהורים", אמר: הויות דרב ושמאל קא חזינא הכא, ואנן קא מתנינן בעוקצין תלת סרי מתיבתא! ורב יהודה שליף מסאני ואתי מטרא, ואנן צוחינן וליכא דמשגח בן. אלא הקדוש ברוך הוא ליבא בעי, דכתיב: **"וה' יראה ללבב"**.

העשייה בפועל, אבל רק כשהם אמיתיים שמביאים לעשייה בפועל/כ" כשה' ית' עוזר/כ"י, וכנ"ל שעיקר הוא העשייה.

כי הכלל שיש לאדם בעבודת ה' עליות וירידות תמיד כמבואר בתורה מח תנינא/כ"י ובתורה ו' וצריך להיות בקי ברצוא ושוב, ועיקר הבקיות היא לא לעזוב את הרצון. וגם בשעות החשוכות ביותר את הרצון א"א לקחת מן האדם/כ"י. ואזי ע"ז כשהקב"ה עוזר, אזי נעשה כל השוב, כמו קרש קפיצה לבא אל הרצוא, בבחי' ירידה צורך העליה.

ויש בענין זה כמה שיחות וספורים יפים ששמענו, שהם עצות גדולות טובות מאד להרגיל עצמו בעבודתו יתברך; אף אי אפשר לבאר דברים אלו בכתב היטב, והמשפיל החפץ באמת יבין קצת כיצד תמיד צריך לאחוז את החבל משני צדדיו/כ"י, להיות זריז בעבודת ה' ואעפ"כ לא לדחוק את השעה/כ"י כשאומרים לו 'המתן'/כ"י בכל מיני מניעות.

^{כא} **ראה לק"ה** בשר וחלב ד' א' כסופין דקדושה יקר מן הכל. ועיין שם ברכת המזון ד' כ' (עפ"י תורה סו) אריכות בעניין מעלת הרצון על המעשה.

וראה מוהר"ל דרך החיים על אבות פ"ד משנה יח – יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא והוא דבר עמוק, וזה כי מצד התשובה ומעשים טובים אשר הם בעולם הזה האדם מתעלה מן עולם הזה הגשמי להיות אל הש", והנה מתנועע האדם אל הש"י כאשר האדם הוא בעל תשובה ואשר הוא מתנועע אל דבר הוא נחשב עמו לגמרי ביותר, כי המתנועע אל הדבר הוא מצד הדבר שאליו הוא מתנועע כאלו הוא דבר אחד עם מי שאליו התנועה.

^{כב} **ראה שיחות הר"ן** אות יד שאעפ"פ שעיקר הוא הרצון והכיסופין אין לצאת בזה כי צריכין להוציא מכח את הפועל כמבואר בתורה סו.

^{כג} **ולא יתייבש ח"ו** כי היא עצת היצה"ר לחשוב שהכל תלוי רק בי ואני לא יוצלת, אלא צריך לזכור שאני צריך לעשות כל יכולתי אבל בלי עזר ה' א"א לעשות כלום, כמבואר בגמ' בכל מתגבר ומתחדש היצה"ר על האדם ואינו יכול לו אלא רק בעזר ה' ית'.

^{כד} **לקוטי עצות התחזקות** אות לא. צריך להיות עקשן גדול בעבודת ה'. והבן הדבר היטב, כי על כל אדם שרוצה לכנס בעבודת ה', אפילו הקטן שבקטנים, בהכרח שיעבר עליו עליות וירידות בלי מספר, וכמה מיני נפילות והשלכות, כי לפעמים יש שמפילין אחד בכוונה מעבודת ה'. ועל כל זה צריכין התחזקות גדול בלי שעור, וכמבאר מזה קצת למעלה. וכמה פעמים הוא צריך להתחזק ולהתאחז עצמו רק בדרך עקשנות, וצריכין עקשנות גדול מאד מאד בזה. וזכר דבר זה היטב, כי תצטרך לזה מאד: (לק"ת סי' מ"ח)

ושם אות לב. ודע, שכל אלו הנפילות והירידות והבלבולים וכו' צריכים בהכרח לעבר בהם קדם שנכנסין לשערי הקדושה. וכל הצדיקים והיראים האמתיים עברו בכל זה: (שם)

^{כה} **ראה לק"ה ערב ג' אות א'** ושם אות ה' – וצריך כל אדם כפי מה שהוא להרגיל עצמו מאד בזה, לכסף ולהשתוקק תמיד להשם יתברך ברצון חזק ותקין, ודבר זה יכול בודאי כל אדם לקיים אפילו הפחות שבפחותים, ואי אפשר לקלקל ולסתר עצה הזאת בשום אופן מי שירצה לקיימה, כי בשלמא כל הדברים והעצות שבעולם – יכול הבעל דבר להתגבר לבלי להניח את האדם לעשותם, אבל רצון לבד זה אי אפשר לסתר בשום אופן, כי יהיה אף שיהיה, אף על פי כן, אני רוצה לשוב להשם יתברך ברצון חזק, כי מי פתי ומשגע שלא ירצה טוב האמיתי והנצחי רק שקשה לו להתגבר על מה שצריך להתגבר, אבל על כל פנים הרצון של כל ישראל המאמינים בהשם יתברך בודאי חזק מאד מאד לשוב אליו יתברך, רק מחמת שאין יודעין מעלת הרצון, שהרצון בעצמו טוב מאד, על כן כשוראין שכמה פעמים רצו ברצון חזק להשם יתברך, ואף על פי כן, עדין לא זכו לעבודת השם יתברך וגם קצת פגמו יותר, על כן הם מתאששים בעצמן ושוכחים לכסף יותר עד שנתעלם הרצון אצלם.

^{כו} **לק"ה פקדון הלכה ד אות י'** – על כן כל מי שרוצה לכנס בעבודת ה' צריך לזהר מאד לאחוז בשניהם, בבחינת "טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח ידך" וכו' (קהלת ז, יח). דהיינו להיות זריז גדול מאד מאד בעבודתו יתברך, "ואת כל אשר תמצא ידך לעשות בכתך עשה" – בנריות גדול דבר יום ביומו, ולא לדחות מיום ליום חס ושלום וכנ"ל. ואף על פי כן צריך להמתין הרבה הרבה, שאפילו בשרואה שאין עבודתו בשלמות, ואפילו אם לפעמים אינו יכול לעשות כלל, אף על פי כן ימתין ויצפה לישועת ה', כמו שכתוב (תהלים סב, ו): "אף לאלקים דומי נפשי וכו' אף אל אלקים דמיה נפשי" וכו', וכתוב (איכה ג, כו): "טוב ויחיל ודומם לתשועת ה'".

^{כז} **חיי מוהר"ן אות תלה** – (ו) כשהכניס אותי בהתמדת הלמוד, וצוה עלי וקבע לי שעורים גדולים בכל יום, והזהיר אותי שבכל יום אראה לדבר עם בני אדם שיחות וספורים כדי לפקח דעתי. ואף-על-פי שלא היה היום מספיק לי לגמר השעורים שצוה עלי, אף-על-פי-כן אמר שזה מוכרח לפקח דעתי בכל יום על-ידי שיחה עם בני אדם איזה שעה ביום. וכבר מבאר במקום אחר (לקוטי מוהר"ן לה) שהשיחה עם בני אדם היא כמו שנה שהיא נוחה למחין. גם אחר-כך אמר לי שגם בתוך הלמוד בעצמו צריכין לפעמים לעמוד לפוש ולנוח לפקח דעתו להניח דעתו לחרות איזה שעה קלה, ובלבד שלא תצא מחשבתו לחוץ לגמרי חס ושלום לחשב מחשבות רעות או הרהורים רעים חס ושלום. ואז היה רצונו הקדוש שאגמר כל הארבעה שלחן-ערות הגדולים בשנה אחת. וקבע לי שעור ללמוד חמשה דפין בכל יום, וכן קיימתי כמו חצי שנה וגמרתיו כל הארבע-חיים עם המגן-אברהם וטורי-זהב והיורה-דעה עד סמוך לסופו. אחר-כך התגברו עלי מאד המניעות והבלבולים ולא יכולתי ללמוד בכל יום שעור הנ"ל. ואז צוה עלי ללמוד בקלה וכו', ואז נמשך גמר הלמוד של הארבעה שלחן-ערות עוד איזה שבועות והיה לי צער מזה. פעם אחת דברתי עמו מזה, ואמר לי דברי נחומים לישב דעתי. ענה ואמר הלא זה הדבר הוא רק אצלנו שאנו רוצים לגמר הכל בנריות, אבל אצל העולם יכולים לעבר שלש או ארבע שבועות להביל ולריק ומאומה לא ישאו בעמלם. וכוונתו הקדושה היה ענין הנ"ל שאי אפשר לדחוק את השעה בשום דבר. אף-על-פי שרצונו מאד לגמר מיד אף-על-פי-כן אם רואין שאי אפשר, והבלבולים מתגברין ביותר, חלילה להתבלבל מזה. רק יעשה במתינות מה שיוכל, ויצפה ויחכה לשיעור ה' עד שיגמר. ואם אמנם כתבתי על זה לעיל כבר כמה פעמים שאי אפשר לבאר דברים אלו בכתב, אף-על-פי-כן רשמתי מזה מעט. כי החפץ באמת יבין מזה עצות והתחזקות לעבודת השם יתברך, להיות זריז מאד בכל דבר הנוגע לעבודת השם יתברך, ואף-על-פי-כן לא יהיה דוחק את

עד כאן ביאור חברותא לשיחה בז

השעיה. מכל-שכן שלא יתבלבל לגמרי חס ושלום מחמת זה, ויאריר אפו להמתין ולהמתין עד יסקיף וירא ה' משמים. ותהלה לאל בחסדו הגדול הועילו לי הרבה דברים כאלו, ועדין אני עומד ומצפה לישועות ה'. ה' יגמר בעדי:

כח **כמבואר בתורה ו' אות ב'** – וזה בחינת כתר, כי כתר לשון המתנה, בחינת תשובה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא לח: לט): הבא לטהר מסייעין לו. משל לאחד, שבא לקנות אפרסמון, אמרים לו: המתן וכו'. וזה בחינת כתר, כמו שכתוב (איוב ל"ב): כתר לי זעיר ואחור.

